

INVENTOINTIRAPORTTI

HATTULA

Vesunnan kartano

Tarkkuusinventointi vesihuoltosuunnitelman linjalla
16.-18.10.2012

DG2981:23

MUSEOVIRASTO

KULTTUURIYMPÄRISTÖN HOITO | ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT

ESA MIKKOLA

Tiivistelmä

Museoviraston Arkeologiset kenttäpalvelut toteutti Hämeenlinnan Seudun Veden tilauksesta Lepaa-Rahkoila vesihuoltosuunnitelman linjan tarkkuusinventoinnin ja koekuopituksen Vesunnan kartanon kohdalla Hattulassa lokakuussa 2012. Inventoinnin ja koekuopituksen kestoksi oli alun perin suunniteltu kaksi päivää, mutta hankalien sääolosuhteiden vuoksi inventointia jatkettiin vielä yhdellä päivällä. Vesunnan kartanon peltoalueella kulkenut vesihuoltolinjan reitti tarkastettiin metallinilmaisimella noin 10 metrin levyiseltä alueelta. Linjalle kaivettiin 19 koekuoppaa. Inventoinnissa vesihuoltolinjalta löydettiin neljä ennestään tuntematonta kiinteää muinaisjäännöstä. Niistä kaksi on muinaispeltoja ja kaksi mahdollisia asuinpaikkoja. Toisessa näistä on myös historiallisen ajan viljelyröykkiökohde. Museoviraston koekaivausryhmä tutki samaan aikaan virkatyönä Vesunnan kartano 5 –nimistä muinaisjäännöstä, josta oli aiemmin löydetty viikinki- ja ristiretkiaikaan ajoittuvia hopearahoja.

Sisällysluettelo

Arkisto ja rekisteritiedot	3
1. Johdanto	4
2. Tutkimusalueen sijainti, topografia ja maaperä	5
3. Tutkimusalueen sijaintikartat ja tutkitun vesihuoltoreitin linja	6
4. Vesunnan kartanon alueen tunnetut kiinteät muinaisjäännökset ja tutkimushistoria.....	9
5. Inventoinnin käytännön toteutus.....	10
5.1. Koekuopat.....	10
6. Kohdeluettelo	16
7. Tarkkuusinventoinnissa löydetyt kiinteät muinaisjäännökset	16
7.1. Vesunnan kartano 6.....	17
7.2. Vesunnan kartano 7.....	18
7.3. Vesunnan kartano 8.....	18
7.4. Vesunnan kartano 9.....	20
8. Digitaalikuvaluettelo.....	22
9. Lähteet.....	23

Kannen kuva DG 2981:23. Vesihuoltolinjan tutkittu reittivaihtoehto kulki Leppäniementien reunaan törmän alapuolelta kohti kaakkoa. Kuvassa Ossi Kupila ja Esa Mikkola koekuopan 7 kohdalla. Taustalla hopearahojen löytöpaikalla Hannu Kare, Simo Vanhatalo ja Jan-Erik Nyman. Luoteesta. Kuvaaja: Ville Rohiola/Arkeologiset kenttäpalvelut

Arkisto ja rekisteritiedot

Hanke: Lepaa-Rahkoila vesihuoltosuunnitelmaan liittynyt tarkkuusinventointi Vesunnan kartanon kohdalla Hattulassa

Inventoijat: FM Esa Mikkola ja HuK Ville Rohiola

Tutkimuslaitos: Museovirasto/Arkeologiset kenttäpalvelut

Kenttätyöaika: 16.-18.10.2012

Tutkitun reitin pituus: 1,1 km

Tutkimusten tilaaja: Hämeenlinnan Seudun Vesi Oy (HS-Vesi)

Löydöt: linjan metallinilmaisinlöydöt KM 39232, diar. 19.10.2012 (mm. pronssinen eläimenpäähela ja historiallisen ajan raha) ja KM 39389, diar. 26.2.2013 (Vesunnan kartano 8, palanutta luuta tulisijasta)

Inventoinnin digitaalinen kuva-aineisto: DG2981:1-23

Alkuperäisen tutkimuskertomuksen säilytyspaikka: Museoviraston arkeologinen keskusarkisto, Helsinki

Inventointikertomuksen kopiot on toimitettu työn tilaajalle ja maaomistajalle

1. Johdanto

Arkeologiset kenttäpalvelut toteutti Lepaa-Rahkoila vesihuoltolinjan tarkkuusinventoinnin Vesunnan kartanon länsipuolisella peltoalueella lokakuussa 2012. Inventoinnin tilasi Hämeenlinnan Seudun Vesi Oy (HS-Vesi). Museovirasto oli edellyttänyt lausunnossaan 18.4.2012 (dnro 061/304/2012) uuden linjausvaihtoehdon tarkkuusinventointia ennen linjan rakentamista. Inventoinnin toteuttivat tutkija Esa Mikkola ja apulais-tutkija Ville Rohiola Museoviraston Arkeologisista kenttäpalveluista. Simo Vanhatalo avusti GPS-mittauksissa. Maastotyö oli tarkoitus saada valmiiksi kahdessa päivässä 16.-17.10.2012, mutta keskiviikkona 17.10.2012 rankkasade keskeytti tutkimukset. Inventointia jatkettiin vielä torstaina 18.10.2012. Museoviraston koekaivausryhmä tutki samaan aikaan Vesunnan kartano 5 -nimistä hopearahojen löytöpaikkaa paikallisten metallinetsintäharrastajien kanssa. Myös peltoalueella kulkenut vesihuoltolinjan reittivaihtoehto käytiin läpi metallinilmaisimella. Löytöinä linjalta saatiin talteen lähinnä 1700- ja 1800-luvun metalliesineistöä, jota ei otettu talteen. Läheltä koekuoppaa 16 muokkauskerroksesta löydetty pronssinen eläimenpäähela ja 1500-luvun loppuun ajoittuva raha. Yli-intendentti Marianna Niukkanen Museovirastosta kävi tutustumassa tutkimuksiin 17.10.2012. Intendentti Eeva-Liisa Schulz Museoviraston Hämeenlinnan toimipisteestä kävi tutustumassa löydettyihin kohteisiin 18.10.2012.

Vesunnan kartano on Hattulan kartanoista vanhin. Siitä on kirjallinen maininta vuodelta 1319. Kartanon alueella on useita rautakauteen ja historialliseen aikaan ajoittuvia kiinteitä muinaisjäännöksiä. Vuonna 2011 Vesunnan pelloilta löydettiin metallinilmaisimella viikinki- ja ristiretkiaikaan ajoittuvia hopearahoja ja pronssikoruja (kohde mj.rek. nimellä Vesunnan kartano 5 ja numerolla 1000019161). Vesihuoltolinjan reitti oli suunniteltu kulkemaan kartanon peltoaukean pohjoisosan läpi. Hopearahojen ja pronssikorujen löytöpaikan kohdalla linja oli siirretty vanhan rantatörmän alapuolelle Leppäniementien itäpenkalle. Leppäniementien eteläpuolella reitti oli suunniteltu kulkemaan pellon järvenpuoleista reunaa törmän päällä. Inventoitava linja oli pituudeltaan noin 1,1 kilometriä.

Inventoinnissa vesihuoltolinjan suunnitellulta reitiltä löydettiin neljä ennestään tuntematonta kiinteää muinaisjäännöstä, kohteet Vesunnan kartano 6 - 9. Peltoaukean pohjoisosasta metsittyneeltä alueelta löydettiin useita viljelyrykkiöitä ja mahdollinen historiallisen ajan asuinpaikka (Vesunnan kartano 6). Peltoaukean pohjoisosasta koekuopista 3A-C löydettiin toistaiseksi ajoittamaton muinaispelto (Vesunnan kartano 7). Leppäniementien vierestä koekuopista 7 löydettiin puolen metrin syvyydestä liesikiveys, josta saatiin talteen palanutta luuta (Vesunnan kartano 8). Kartanon päärakennuksen lounaispuolelta aivan pellon reunasta koekuopista 16-18 havaittiin toinen muinaispelto (Vesunnan kartano 9). Tiedot muinaisjäännöksistä toimitettiin tilaajalle suunnittelutyön pohjaksi heti tutkimusten jälkeen. HS-Vesi muutti vesihuoltolinjan reittiä siten, että se kiertää niin inventoinnissa löydetty kuin aiemmin tunnetut kiinteät muinaisjäännökset. Uusi linja kulkee pääsoin vanhan rantatörmän alapuolella. Museovirasto on puoltanut uuden suunnitelman mukaisen linjan rakentamista 21.2.2013 antamassaan lausunnossa (dnro 051/304/2013).

Helsingissä 27.2.2013

Esa Mikkola, FM

2. Tutkimusalueen sijainti, topografia ja maaperä

Vesunnan kartano sijaitsee Hattulan Pyhän ristin kirkosta noin 4,5 km pohjoisluoteeseen Vanajaveden kuuluvan Mervenselän itärannalla Tyrvännöntien (tie nro 3061) varrella. Kartanon pihapiiri koostuu kahdesta kartanorakennuksesta, suuresta kiviinavetasta, puisesta varastorakennuksesta ja kellariaitasta. Pihapiirin ja Mervenselän välissä on hieman yli 1100 metriä pitkä ja 100-200 metriä leveä peltoalue. Se sijoittuu lähes kokonaan 82,5-90 m mpy korkeustasolle. Pelto viettää loivasti kohti lounasta ja Mervenselkää. Pellon pohjoispää viettää kohti luodetta. Pellon reunassa on jyrkkä paikoin yli parimetrinen törmä, joka on Vanajaveden vanhaa rantaterassia. Nykyisestä vesirajasta terassin reunaan on 60-130 metriä. Vanajaveden pinta on laskenut Lempäälän Kuokkalankosken perkaamisten vuoksi noin kaksi metriä. Kuokkalankoskea on perattu useaan otteeseen 1700- ja 1800-luvuilla (ks. Anttila 1967). Vanhan rantaterassin alapuolinen alue on pääosin lehtipuita kasvavaa kosteikkoa. Peltoaukean poikki rantaan vievän ja siitä luoteeseen kääntyvän Leppäniementien mutkan ja kallioisen niemekkeen välissä ranta on avoin. Vesunnan kartanon peltoalueen maaperä on hyvin vaihtelevaa: pellon pohjoispäässä ja keskivaiheilla maaperä on savea, muualla hienoa hietaa, paikoin jopa hiekkaa. Muokauskerros on noin 30-35 paksu ja melko multava. Vesunnan kartano 5 – nimisessä kohteessa kyntökerros on aivan musta. Pellon pohjoisosassa peruskallio tulee paikoin lähelle maanpintaa (ks. DG2981:4). Myös Leppäniemi on kallioinen. Kartanon vanhemman asuinrakennuksen kohdalla pellolla on suurehko peltosaareke (ks. DG2981:11). Saarekkeen reunassa on yhtenäinen alle metrin korkuinen kylmämuurattu kiveys. Saarekkeella on myös muutama syvä kuoppa. Saareke on ollut aiemmin osa kartanon puutarhaa ja sen länsireunaa on terassoitu.

DG2981:11. Vesunnan kartanon (kuvassa vasemmalla) peltoaukean eteläosaa Leppäniementien kohdalta kuvattuna. Luoteesta. Kuvaaja: Ville Rohiola.

DG2981:4. Yleiskuva Vesunnan kartanon peltoalueesta. Taustalla Vanajaveden Mervenselkä. Etualalla kallioinen peltosaareke. Koillisesta. Kuvaaja: Ville Rohiola.

DG2981:1. Yleiskuva Leppäniementieltä kohti Mervenselkää. Koillisesta. Kuvaaja: Ville Rohiola.

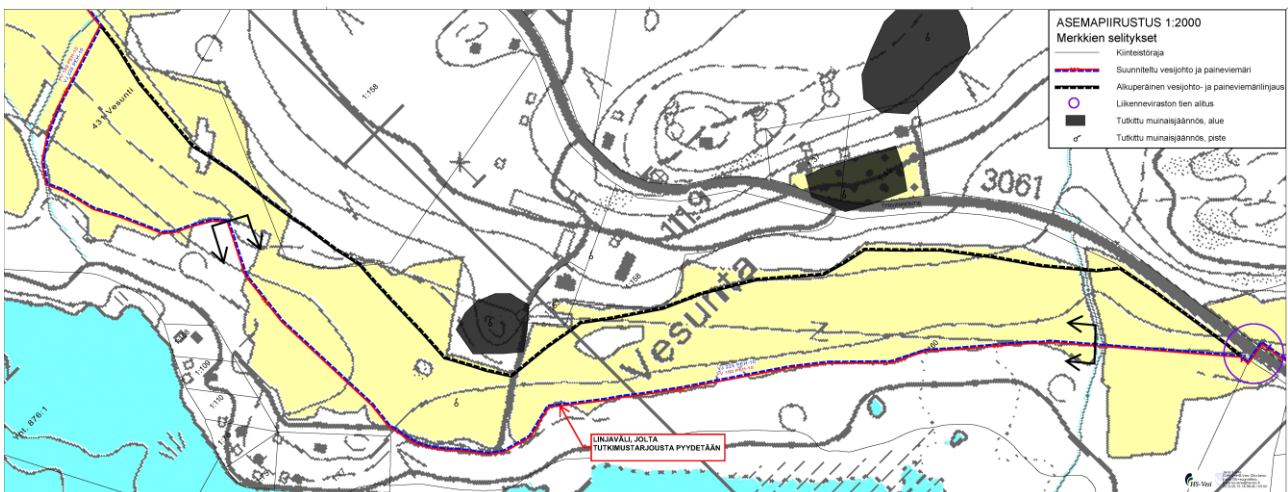

DG2981:2. Yleiskuva Leppäniementieltä peltoalueen pohjoisosasta. Kaakosta. Kuvaaja: Ville Rohiola.

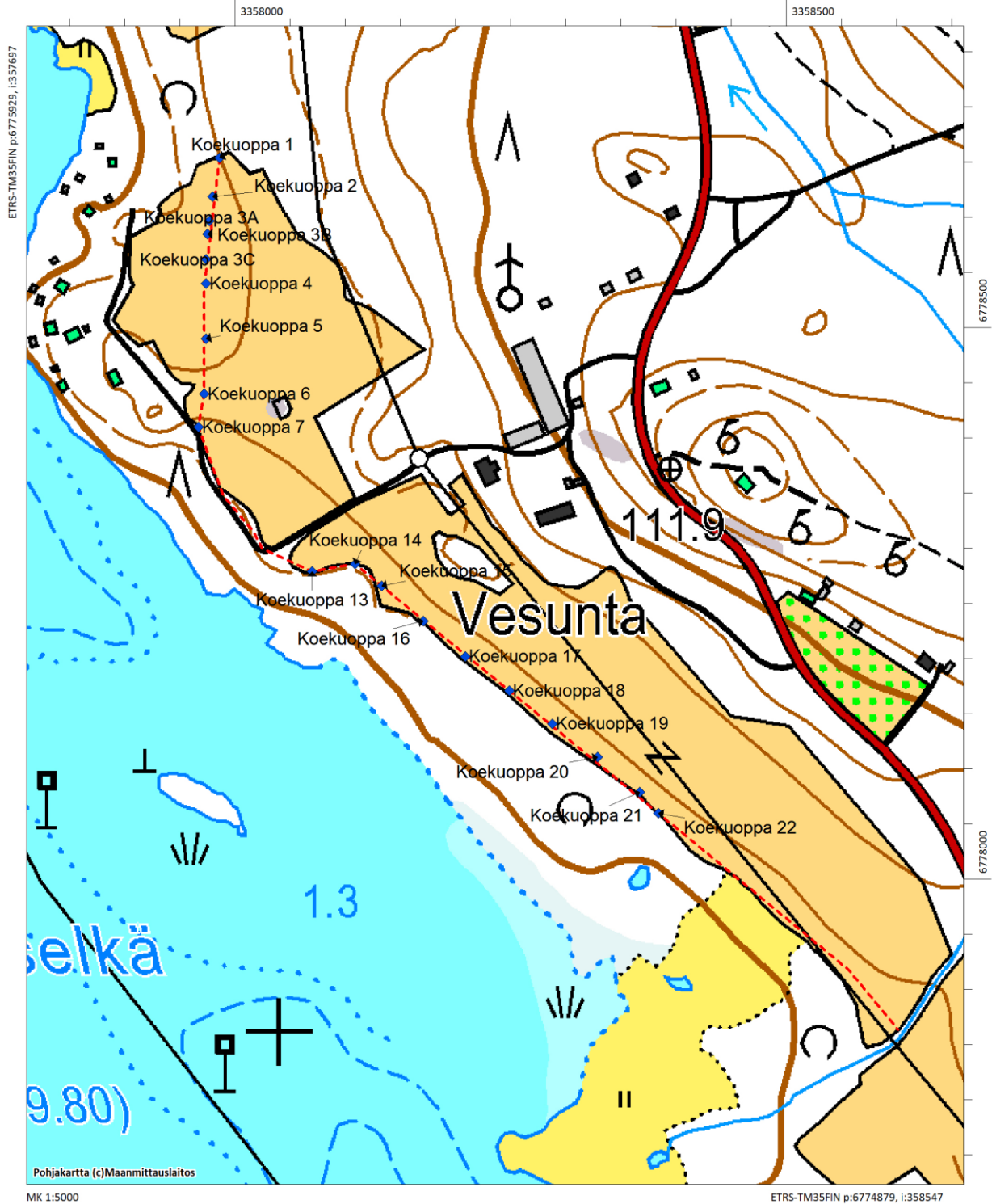
3. Tutkimusalueen sijaintikartat ja tutkitun vesihuoltoreitin linja

Kartta 1. Tutkimusalue merkitty sinisellä neliöllä. Ei mittakaavassa.

Kartta 2. Vesihuoltolinjan suunniteltu linja Vesunnan kartanon kohdalla. Tunnetut muinaisjäännöskohteet merkitty tummanharmaalla. Kartta: Hämeenlinnan Seudun Vesi. Ei mittakaavassa.

Kartta 4. Vesunnan kartanon alueelle kaivetut koekuopat merkitty sinisillä vinoneliöillä. Tutkittu vesihuoltolinjan reittivaihtoehto merkitty punaisella katkoviivalla.

4. Vesunnan kartanon alueen tunnetut kiinteät muinaisjäännökset ja tutkimushistoria

Vesunnan kartanon alueelta tunnettiin ennen inventointia useita rautakauteen ja historialliseen aikaan ajoittuvia kiinteitä muinaisjäännöksiä. Kokonaiskuvan luominen Vesunnan alueen muinaisjäännöksistä ja niiden suhteesta toisiinsa on kuitenkin hankalaa, sillä kokonaisvaltaista arkeologista tutkimusta alueen muinaisjäännöksistä ei ole tehty. Tiedot Vesunnan alueen esihistoriasta perustuvat pitkälle yleisinventointeihin ja yksittäisiin löytöpaikkojen tarkastuksiin. Kohde on kuitenkin tutkimuksellisesti erittäin mielenkiintoinen ja tärkeä, sillä Vesunnan kartano on Hattulan vanhin ja se mainitaan kirjallisissa lähteissä jo 1300-luvun alkupuolella. Kartanon pihapiirissä on voinut säilyä rakenteita ja kerrostumia keskiajalta, joten myös se on kiinteää muinaisjäännöstä (mj. rek. nro 1000019246). Kartanon komea kivinavetta on rakennettu 1800-luvulla paikalla olleen 1500-luvun kivilinnan purkukivistä. Linnan tarkkaa sijaintia ei tiedetä, mutta kartanon toinen asuinrakennuksista on mahdollisesti rakennettu puretun kivilinnan perustuksille.

Tiedot alueen rautakautisista kohteista ovat melko vähäisiä. Jyri Saukkonen löysi vuoden 1985 inventoinnissa rautakauteen ajoittuvia saviastian paloja ja palanutta savea Vesunnan kartanon luoteispuolella sijaitsevalta pieneltä mäeltä. Mäki sijaitsee kartanolta rantaan vievän Leppäniementien pohjoispuolella pellon reunalla. Alue on nykyisin metsittynyt. Alueen länsireunalla on iso tasalakinen maakivi ja mäellä on ainakin pari uudempaa kuoppaa. Paikka on kiinteiden muinaisjäännösten rekisterissä merkitty rautakautiseksi polttokenttäkalmistoksi (kohde Vesunnan kartano 1, nro 82010055). Sirkka-Liisa Seppälän vuoden 1999 inventointi ei tuottanut lisää tietoa kohteen luonteesta tai laajuudesta. Kohteen eteläpuolella pellolla sijaitsee Vesunnan kartano 5 –niminen muinaisjäännösr ryhmä (mj.rek.nro 1000019161), josta metallinilmaisinsintäharrastajat olivat löytäneet vuonna 2011 useita viikinki- ja ristiretkiaikaan ajoittuvia hopearahoja ja pronssikoruja. Eeva-Liisa Schulz tarkasti löytöpaikan syyskuussa 2011. Museoviraston koekaivausryhmä teki löytöpaikalle tarkastuksen marraskuussa 2011. Lokakuussa 2012 koekaivausryhmä Simo Vanhatalon johdolla selvitti muinaisjäännöksen tarkempaa luonnetta ja ajoitusta. Samalla jatkettiin alueen metallinilmasinprospektointia (ks. Simo Vanhatalon tutkimuskertomus Museoviraston arkistossa).

Vesunnan kartanon kaakkoispuolella, noin 70 metrin päässä Vesunnan kartanon päärakennuksesta, sijaitsee todennäköisesti rautakautinen polttokenttäkalmisto, Vesunnan kartano 3 (mj. rek. nro 1000019160). Peltoalueen itäreunasta rinteestä löytyi vuosina 1965 ja 1967 rautakauteen ajoittuvan miekan katkelmia (KM 16741). Oiva Keskitalo tarkasti paikan 1967, mutta ei havainnut paikalla mitään kiinteään muinaisjäännöksen viittaavaa. Löytöpaikka oli tällöin perunamaana. Jyri Saukkonen tarkasti paikan vuoden 1985 inventoinnin yhteydessä, mutta havaintomahdollisuudet olivat heikot. Syksyllä 2010 metallinetsinharrastajat kävivät läpi Vesunnan kartanon päärakennuksen eteläpuolista peltoa läheltä miekan löytöpaikkaa. Tällöin löytyi mm. hevosenkenkäsoljen katkelma, ketjunktantaja ja kaularenkaan katkelma. Kaularenkaan katkelma ja ketjunjakaja löytyivät ison peltosaarekkeen itäreunalta. Soljen katkelma löytyi saarekkeen ja miekanpalojen löytöpaikan väliseltä alueelta. Eeva-Liisa Schulz tarkasti näiden pronssikorujen löytöpaikan syksyllä 2011, mutta kasvillisuus esti tarkempien havaintojen tekemisen. Alueella on todennäköisesti ollut rautakautinen polttokalmisto, joka on ainakin osittain tuhoutunut maanmuokkauksessa. Alueelle ei kaivettu koe-kuoppia eikä sitä tarkasteltu tarkemmin tämän tutkimuksen yhteydessä.

Rautakautisia aseita ja muita esineitä löydettiin 1930-luvulla tietöissä Vesunnan kartanon päärakennuksen kaakkoispuolelta. Keihäänkärki, miekka, sirppi, veitsi ja tulusrauta (KM 11175:1-5) löytyivät noin puolen metrin syvyydestä nokisesta maasta nykyisen Tyrvännöntien ja kartanolle vievän pihatien risteysalueella. Paikalla on mitä ilmeisimmin ollut rautakautinen polttokenntäkalmisto. Nykyään löytöpaikalla on omenatarha ja maasto on raivattu ja tasattu. Kalmiston säilyneisyyttä tai laajuutta ei tarkemmin tunneta. Kohde on muinaisjäännösrekisterissä nimellä Mustalaismäki ja numerolla 82010056. Sen ovat tarkastaneet Sirkka Ojala 1939, Oiva Keskitalo 1947, Jyri Saukkonen 1985 ja Sirkka-Liisa Seppälä 1999.

Mustalaismäen itäpuolella on 40 pienen kiviröykkiön ryhmä kuusimetsässä noin 250 x 100 m laajuisella alueella. Kohde muinaisjäännösrekisterissä nimellä Vesunnan kartano 4. Röykkiöiden oletetaan olevan historiallisen ajan kaskiröykkiöitä. Sen ovat tarkastaneet Anna-Liisa Hirviluoto 1967, Jyri Saukkonen 1985 ja Sirkka-Liisa Seppälä 1999. Röykkiöitä ei ole tarkemmin kartoitettu, tutkittu tai ajoitettu.

5. Inventoinnin käytännön toteutus

Inventoinnin perusmenetelmänä oli koekuoppien kaivaminen, käsivarainen maaperäkairaus ja linjan prospektointi metallinilmaisimella. Kooltaan 50 x 50 cm koekuoppia kaivettiin 19 kappaletta, joista yksi laajennettiin 100 x 50 cm kokoiseksi. Koekuoppia kaivettiin suunnitellulle linjalle pääasiassa peltoaukean pohjoisosaan sekä kartanon kohdalle törmän reunalle. Linjan eteläosaa tarkasteltiin metallinilmaisimella ja havainnoimalla pellon pintaa. Prospektoinnin toteuttivat vapaaehtoiset avustajat Ossi Kupila ja Jussi Nieminen Esa Mikkolan valvonnassa.

Valokuvausdokumentaationa käytettiin digitaalikuvausta. Koekuoppien paikat ja metallinilmaisinlöydöt mitattiin GPS-laitteella, jonka paikannustarkkuus on ± 5 m. Koordinaattijärjestelmänä on käytetty ETRS-TM35FIN tasokoordinaatistoa. Kohteiden korkeudet on määritetty peruskartta-aineiston korkeuskäyrien perusteella, joten niissä voi olla jonkin verran virhemarginaalia.

Jälkityövaiheessa maastossa otetut kuvat on lisätty Museoviraston Arkisto- ja tietopalvelujen ylläpitämän sähköisen arkeologisen kuvakokoelman digitaalikuvakokoelmaan WebMusketin kautta. Inventoinnissa löydetyt muinaisjäännöskohteet on viety Museoviraston ylläpitämään valtakunnalliseen kiinteiden muinaisjäännösten rekisteriin. Muinaisjäännöskohteet on rajattu GPS-mittausten ja maastohavaintojen perusteella. Jälkityövaiheesta on vastannut tutkija Esa Mikkola. Koekuopista 3B ja 3C otettiin makrofossiilinäytteet mahdollisten hiiltyneiden viljanjyvien löytämiseksi. Näytteitä ei oltu vielä analysoitu tätä kertomusta laadittaessa. Ajoitusnäytteitä ei otettu. Koekuopasta 7 löytyneitä palaneita luita ei ole vielä analysoitu.

5.1. Koekuopat

Vesunnan kartanon peltoaukean ylittävä vesihuoltolinjareitti tarkastettiin metallinilmaisimella ja koekuoppia kaivamalla. Pelto oli tutkimusajankohtana vielä sängellä, joten peltopoimintamahdollisuudet olivat hei-

kot. Koekuopat kaivettiin Simo Vanhatalon vesihuoltolinjan silloiselle reitille mittaamiin kohtiin. Koekuopat nimettiin juoksevilla numerolla pohjoisesta etelään. Koekuopan 3B pohjois- ja eteläpuolelle avattiin kaksi lisäkuoppaa (kuopat 3A ja 3C). Koekuoppien suunnitellut kohdat 8-12 jätettiin avaamatta, sillä ne sijoittuivat rantatörmän alapuolelle Leppäniementien penkalle. Näistä paikat 9-12 osuivat hopearahojen löytöpaikan (Vesunnan kartano 5) kohdalle, jonka tutkimuksista vastasi Museoviraston koekaivausryhmä virkatyönä. Leppäniementien eteläpuolelta pellon länsireunaan kaivettiin koekuopat 13-22. Kuoppia avattiin yhteensä 19 kpl. Avatun alueen yhteenlaskettu koko oli noin 5 m².

DG2981:10. Vesihuoltolinjaa koekuopan 3B kohdalta pohjoiseen. Kuvaaja: Ville Rohiola.

DG2981:9. Vesihuoltolinjaa koekuopan 4 kohdalta etelään. Idästä. Kuvaaja: Ville Rohiola.

DG2981:13. Vesihuoltolinjaa koekuoppien 13 ja 14 kohdalla Leppäniementien eteläpuolella. Koillisesta. Kuvaaja: Ville Rohiola.

DG2981:12. Vesihuoltolinjaa Leppäniementien eteläpuolella. Pellon reunaan kaivettiin koekuopat 13-22. Pohjoisesta. Kuvaaja: Ville Rohiola.

Koekuoppa 1

Sijainti: Peltoaukean pohjoiskulmassa lähellä pelto-ojaa

Koordinaatit: P = 6775948, I = 357833

Koko: 50 x 50 cm

Syvyys: 32 cm

Stratigrafia: hieman värjäytyneen savisen kyntökerroksen alla puhdasta harmaata savea

Löydöt: -

Koekuoppa 2

Sijainti: 35 metriä etelälounaaseen koekuopasta 1

Koordinaatit: P = 6775913, I = 357827

Koko: 50 x 50 cm

Syvyys: 40 cm

Stratigrafia: hieman värjäytyneen savisen kyntökerroksen alla puhdasta harmaata savea

Löydöt: itse kuopasta ei löytöjä, pellostä läheltä linjaa historiallisen ajan löytöjä, mm. hyvin kulunut kupari-kolikko KM39232:3

Koekuoppa 3A

Sijainti: 22 metriä etelään koekuopasta 2

Koordinaatit: P = 6775891, I = 357824

Koko: 50 x 50 cm

Syvyys: 40 cm

Stratigrafia: saven sekainen hiesukerros noin 35 cm, sen alla savisessa hiesussa mahdollisesti tumma auranjälki, kuoppa täyttyi vedellä kaivamisen yhteydessä, joten siitä ei saatu enempää havaintoja

Löydöt: -

Tulkinta: toistaiseksi ajoittamattoman muinaispellon reuna-aluetta (kohde mj.rek. Vesunnan kartano 7)

Koekuoppa 3B

Sijainti: 12 metriä etelään koekuopasta 3A

Koordinaatit: P = 6775879, I = 357822

Koko: 60 x 60 cm

Syvyys: 40 cm (ei kaivettu puhtaaseen pohjamaahan)

Stratigrafia: saven ja hiesunsekainen multava kyntökerros noin 35 cm, jonka alla lähes musta noin 5-7 cm paksu hiesukerros. Sen alta paljastui tummanruskea hiesukerros, jonka pinnalla oli viisi luoteesta kaakkoon kulkevaa mustaa auranjälkeä ja kaksi tai kolme koillisesta lounaaseen kulkevaa niin ikään mustaa auranjälkeä. Tummanruskea kerros kaivaustulosten perusteella noin 10-15 cm paksu. Pohjamaana vaalea hiesu.

Löydöt: -

Näytteet: makrofossiilinäytteet sekä auranjäljistä ja tummanruskeasta fossiilisesta peltokerroksesta

Tulkinta: Auranjäljet ovat selvästi ristikkäin ja muodostavat muinaispelloille tyypillisen auranjälkikuvion.

Koekuoppa osui muinaispeltoon (kohde mj.rek. Vesunnan kartano 7), jossa lähes mustan fossiilisen muokauskerroksen alla on toinen tummanruskea fossiilinen hiesupitoinen muokauskerros. Auranjälkihavainnon jälkeen kuopan kaivaminen keskeytettiin, jotta mahdollisesti jopa rautakauteen ajoittuvaan muinaispeltoon ei tarpeettomasti kajottaisi.

DG2981:14. Ristikkäisiä auranjälkiä koekuopassa 3B. Etelästä. Kuvaaja: Ville Rohiola.

DG2981:15. Ristikkäisiä auranjälkiä koekuopassa 3B. Idästä. Kuvaaja: Ville Rohiola.

Koekuoppa 3C

Sijainti: 22 metriä etelään koekuopasta 3B

Koordinaatit: P = 6775856, I = 357821

Koko: 50 x 50 cm

Syvyys: 40 cm (ei kaivettu puhtaaseen pohjamaahan)

Stratigrafia: multava hiesupitoinen kyntökerros noin 35 cm, sen alla vaaleanruskea hiesukerros, jonka pinnalla epämääräisiä leveitä mustia jälkiä, mahdollisesti auranjälkiä.

Löydöt: -

Näytteet: makrofossiilinäytteet sekä auranjäljistä ja vaaleanruskeasta fossiilisesta peltokerroksesta

Tulkinta: toistaiseksi ajoittamattoman muinaispellon reuna-aluetta (kohde mj.rek. Vesunnan kartano 7)

DG2981:17. Muinaispeltokerrosta koekuopassa 3C. Etelästä.
Kuvaaja: Ville Rohiola.

DG2981:15. Muinaispeltokerrosta koekuopassa 3C. Idästä.
Kuvaaja: Ville Rohiola.

Koekuoppa 4

Sijainti: 45 metriä etelään koekuopasta 3C

Koordinaatit: P = 6775834, I = 357821

Koko: 50 x 50 cm

Syvyys: 35 cm

Stratigrafia: multava hiesupitoinen kyntökerros 30 cm, alla puhdas vaaleankeltainen hieno hiekka

Löydöt: -

Koekuoppa 5

Sijainti: 50 metriä etelään koekuopasta 4

Koordinaatit: P = 6775784, I = 357821

Koko: 50 x 50 cm

Syvyys: 50 cm

Stratigrafia: multava hiesupitoinen kyntökerros 35 cm, alla puhdas vaaleankeltainen hieno hiekka

Löydöt: -

Koekuoppa 6

Sijainti: 50 metriä etelään koekuopasta 5

Koordinaatit: P = 6775734, I = 357819

Koko: 50 x 50 cm

Syvyys: 50 cm

Stratigrafia: multava hiesupitoinen kyntökerros 30 cm, alla puhdas vaaleankeltainen hieno hiekka

Löydöt: -

Koekuoppa 7

Sijainti: 30 metriä etelään koekuopasta 6 Leppäniementien reunassa pellon puolella

Koordinaatit: P = 6775704, I = 357814

Koko: 50 x 100 cm

Syvyys: 50-60 cm (ei kaivettu pohjaan)

Stratigrafia: savensekainen multava kyntökerros 42 cm, koekuopan itä- ja pohjoisreunassa 80 x 50 cm laajuinen kiveys, joka jatkuu profiiliin, kiveyksen eteläpuolella harmaassa savisessa hiesussa tumma nokimaa- tai likamaaläikkä. Kiveystä ei purettu.

Löydöt: palanutta luuta 11 kpl

Tulkinta: ajoittamaton liesirakenne 50 cm syvyydessä. Ilman lisätutkimuksia on mahdoton sanoa onko kyseessä yksittäinen liesikiveys vai liittyykö liesi laajempaan asuinpaikkaan (kohde mj.rek. Vesunnan kartano 8). Liesikiveyksen eteläpuolella on tumman nokimaan alue.

DG2981:19. Koekuoppa 7 kyntökerroksen poiston jälkeen. Idästä. Kuvaaja: Ville Rohiola.

DG2981:20. Liesirakenne koekuopassa 7. Etelästä. Kuvaaja: Ville Rohiola.

Koekuoppa 13

Sijainti: 166 metriä kaakkoon koekuopasta 7

Koordinaatit: P = 6775573, I = 357917

Koko: 50 x 50 cm

Syvyys: 55 cm

Stratigrafia: tummanharmaa savinen kyntökerros 50 cm, alla puhdas vaaleanharmaa savi

Löydöt: -

Koekuoppa 14

Sijainti: 40 metriä itään koekuopasta 13, peltoaukean järvenpuoleisessa reunassa törmän päällä

Koordinaatit: P = 6775580, I = 357956

Koko: 50 x 50 cm

Syvyys: 35 cm

Stratigrafia: tummanharmaa savinen kyntökerros 30 cm, alla puhdas vaaleanharmaa savi

Löydöt: -

Koekuoppa 15

Sijainti: 30 metriä kaakkoon koekuopasta 14, peltoaukean järvenpuoleisessa reunassa törmän päällä

Koordinaatit: P = 6775560, I = 357980

Koko: 50 x 50 cm

Syvyys: 40 cm

Stratigrafia: tummanharmaa savinen kyntökerros 25 cm, alla puhdas vaaleanharmaa savi

Löydöt: -

Koekuoppa 16

Sijainti: 50 metriä kaakkoon koekuopasta 15, peltoaukean järvenpuoleisessa reunassa törmän päällä

Koordinaatit: P = 6775528, I = 358018

Koko: 50 x 50 cm

Syvyys: 60 cm

Stratigrafia: tummanharmaa hiesupitoinen muokkauskerros 55 cm, alla puhdas keltainen hiesu. Profiilissa nähtävissä mahdollisia auranjälkiä paksun muokkauskerroksen alla

Löydöt: 8 metriä kaakkoon koekuopasta 16 löytyi 1500-luvulle ajoittuva hopearaha sekä ristiretkiaikainen eläimenpäähela KM 39232:1-2

Tulkinta: paksu muokkauskerros viittaa muinaispeltoon, sillä nykyinen kyntösyvyys on 35 cm ja sen alla oleva kerros saattaa olla muinaista peltokerrosta. Koekuopan syvyyden ja heikkojen valaistusolosuhteiden vuoksi auranjälkiä ei havaittu kaivettaessa (kuoppa kaivettiin suoraan puhtaaseen pohjamaahan lapiolla). Koekuoppien 16-18 alue on merkitty muinaisjäännösrekisteriin ajoittamattomana muinaispeltona (kohde Vesunnan kartano 9).

Koekuoppa 17

Sijainti: 50 metriä kaakkoon koekuopasta 16, peltoaukean järvenpuoleisessa reunassa törmän päällä

Koordinaatit: P = 6775496, I = 358056

Koko: 50 x 50 cm

Syvyys: 60 cm

Stratigrafia: tummanharmaa hiesupitoinen muokkauskerros 50 cm, alla puhdas keltainen hiesu. Profiilissa nähtävissä mahdollisia auranjälkiä paksun muokkauskerroksen alla

Löydöt: -

Tulkinta: paksu muokkauskerros viittaa muinaispeltoon, sillä nykyinen kyntösyvyys on 35 cm ja sen alla oleva kerros saattaa olla muinaista peltokerrosta. Koekuopan syvyyden ja heikkojen valaistusolosuhteiden vuoksi auranjälkiä ei havaittu kaivettaessa (kuoppa kaivettiin suoraan puhtaaseen pohjamaahan lapiolla). Koekuoppien 16-18 alue on merkitty muinaisjäännösrekisteriin ajoittamattomana muinaispeltona (kohde Vesunnan kartano 9).

Koekuoppa 18

Sijainti: 50 metriä kaakkoon koekuopasta 17, peltoaukean järvenpuoleisessa reunassa törmän päällä

Koordinaatit: P = 6775465, I = 358096

Koko: 50 x 50 cm

Syvyys: 55 cm

Stratigrafia: tummanharmaa hiesupitoinen muokkauskerros 50 cm, alla puhdas keltainen hiesu. Profiilissa nähtävissä mahdollisia auranjälkiä paksun muokkauskerroksen alla

Löydöt: 8 metriä kaakkoon koekuopasta 16 löytyi 1500-luvulle ajoittuva hopearaha sekä ristiretkiaikainen eläimenpäähela

Tulkinta: paksu muokkauskerros viittaa muinaispeltoon, sillä nykyinen kyntösyvyys on 35 cm ja sen alla oleva kerros saattaa olla muinaista peltokerrosta. Koekuopan syvyyden ja heikkojen valaistusolosuhteiden vuoksi auranjälkiä ei havaittu kaivettaessa (kuoppa kaivettiin suoraan puhtaaseen pohjamaahan lapiolla). Koekuoppien 16-18 alue on merkitty muinaisjäännösrekisteriin ajoittamattomana muinaispeltona (kohde Vesunnan kartano 9).

Koekuoppa 19

Sijainti: 50 metriä kaakkoon koekuopasta 18, peltoaukean järvenpuoleisessa reunassa törmän päällä

Koordinaatit: P = 6775435, I = 358135

Koko: 50 x 50 cm

Syvyys: 60 cm

Stratigrafia: tummanharmaa hiesupitoinen muokkauskerros 40 cm, alla puhdas savensekainen hiesu.

Löydöt: -

Koekuoppa 20

Sijainti: 50 metriä kaakkoon koekuopasta 19, peltoaukean järvenpuoleisessa reunassa törmän päällä

Koordinaatit: P = 6775405, I = 358176

Koko: 50 x 50 cm

Syvyys: 40 cm

Stratigrafia: tummanharmaa savinen muokkauskerros 35 cm, alla puhdas harmaa savi

Löydöt: -

Koekuoppa 21

Sijainti: 50 metriä kaakkoon koekuopasta 20, peltoaukean järvenpuoleisessa reunassa törmän päällä

Koordinaatit: P = 6775373, I = 358214

Koko: 50 x 50 cm

Syvyys: 55 cm

Stratigrafia: tummanharmaa savinen muokkauskerros 35 cm, alla puhdas kellertävä hiesu

Löydöt: -

Koekuoppa 21

Sijainti: 50 metriä kaakkoon koekuopasta 21, peltoaukean järvenpuoleisessa reunassa törmän päällä

Koordinaatit: P = 6775354, I = 358231

Koko: 50 x 50 cm

Syvyys: 55 cm

Stratigrafia: tummanharmaa savinen muokkauskerros 35 cm, alla puhdas kellertävä hiesu

Löydöt: -

6. Kohdeluettelo

Ennestään tunnetut	Mj.rek. Nro	Laji	Tyyppin tarkenne	Ajoitus	P	I	Kuvat
Vesunnan kartano 1	82010055	kiinteä muinaisjään­nös	polttokenttäkalmistot	rautakautinen	6775698	357985	
Vesunnan kartano 3	1000019160	mahdollinen muinaisjään­nös	polttokenttäkalmistot	rautakautinen	6775562	358188	
Vesunnan kartano 4	82010057	kiinteä muinaisjään­nös	kaskiröykkiöt	historiallinen aika	6775541	358579	
Vesunnan kartano 5	1000019161	kiinteä muinaisjään­nös	muinaisjään­nösryhmä	rautakautinen	6775664	357888	DG2981:1-3
Vesunta (Väsunda)	1000019246	kiinteä muinaisjään­nös	kartanot	keskiaikainen	6775663	358123	
Mustalaismäki	82010056	kiinteä muinaisjään­nös	polttokenttäkalmistot	rautakautinen	6775490	358376	
Uudet kohteet							
Vesunnan kartano 6	1000021281	kiinteä muinaisjään­nös	viljely­röykkiöt	historiallinen aika	6775991	357833	
Vesunnan kartano 7	1000021282	kiinteä muinaisjään­nös	muinaispellot	ajoittamaton	6775856	357821	DG2981:6-11, 14-18
Vesunnan kartano 8	1000021283	kiinteä muinaisjään­nös	tulisijat	ajoittamaton	6775704	357814	DG2981:19-23
Vesunnan kartano 9	1000021284	kiinteä muinaisjään­nös	muinaispellot	ajoittamaton	6775496	358056	DG2981:12

7. Tarkkuusinventoinnissa löydetty kiinteät muinaisjään­nökset

Seuraavassa esitellään tarkkuusinventoinnissa löydetty ennestään tuntemattomat kohteet. Nyt toteutetussa tutkimuksessa ei aiemmin tunnettuihin kohteisiin kajottu. Kohteiden nimeämisessä on nojaututtu aiempaan käytäntöön. Kohteet on viety aluerajauksineen Museoviraston ylläpitämään kiinteiden muinaisjään­nosten rekisteriin. Vesunnan kartano 6 ja Vesunnan kartano 8 on luokiteltu työ- ja valmistuspaikoiksi näkyvien tai löydettyjen rakenteiden perusteella. Molemmat kohteet ovat todennäköisesti myös asuinpaikoja, mutta muinaisjään­nosten tyyppin ja ajoituksen tarkentaminen vaatii lisätutkimuksia. Kahden muinais-

peltokohteen osalta tarkkuusinventoinnissa pystyttiin määrittämään vain niiden laajuus suhteessa vesihuoltolinjan reittiin. Muinaispeltokohteen Vesunnan kartano 7 pituus tai leveys on yli 34 metriä. Törmän reunalta löydetyn Vesunnan kartano 9:n muinaispellon pituus on vähintäänkin 150 metriä. Pellon leveyden määrittäminen ei tämän tutkimuksen yhteydessä ollut mahdollista. Alueet on rajattu topografian mukaan.

7.1. Vesunnan kartano 6

Kiinteä muinaisjäännös

Muinaisjäännösrekisterin numero: 1000021281

Muinaisjäännöstyyppi: työ- ja valmistuspaikat

Tyyppin tarkenne: viljelyröykkiöt

Määrä: yli 10 röykkiötä, useita sarkaojia

Rauhoitusluokka 2

Ajoitus: historiallinen aika

Keskikoordinaatit, ETRS-TM35FIN tasokoordinaatit P: 6775991, I: 357833, Z: 82,5-90 m mpy

Etäisyystieto: Hattulan Pyhän ristin kirkosta 5 km pohjoisluoteeseen

Kohde löytyi 17.10.2012 eikä sitä ehditty kartoittaa tai dokumentoida tarkemmin, intendentti Eeva-Liisa

Schulz kävi paikalla 18.10.2012

Digitaalinen kuva-aineisto: -

Kohteen sijainti (rajaus perustuu näkyviin rakenteisiin ja topografiaan): ks. kartta 6.

Vesunnan kartanon laajan peltoalueen pohjoispuolella on useita eri kokoisia osin maansekaisia kiviröykkiötä metsässä. Metsittyneen alueen maaperä on pääosin savea. Röykkiöalueen pohjoispuolella on näkyvissä ojien rajaamia kapeita peltosarkoja. Alueella on mahdollisesti myös historiallisen ajan asuinpaikka ja kellari-kuoppa. Vesunnan kartanon omistajan Hannu Kareen mukaan alueella olisi sijainnut 1500-luvulla kartanoon liitetty torppa tai tila. Paikka olisi autioitunut ennen 1800-lukua (ks. kartat 5a ja 5b). Röykkiöalueen itäpuolella on hyvin kapeita peltosarkoja, joihin on istutettu lehtikuusimetsää muutama vuosikymmen sitten. Kohde tulisi kartoittaa.

Kartat 5a ja 5b. Vesunnan kartano 6 röykkiöalue on merkitty osaksi kartanon peltoaluetta 1800-luvun puolivälissä laadittuun pitäjänkarttaan (<http://digi.narc.fi/digi/dosearch.ka?ay=1080422.KA>) vasemmalla. Oikealla ote vuonna 1796 laaditusta tiluskartasta. Peltoalueen nimi Nälkäsarot ja Tulikorpi (kartta ja seliteosa Vesunnan kartanon kokoelmassa, kuva Simo Vanhatalo 2012). Kohteen likimääräinen sijainti merkitty sinisellä ympyrällä.

7.2. Vesunnan kartano 7

Kiinteä muinaisjäännös

Muinaisjäännösrekisterin numero: 1000021282

Muinaisjäännöstyyppi: työ- ja valmistuspaikat

Tyyppin tarkenne: muinaispellot

Määrä: 1

Rauhoitusluokka 2

Ajoitus: ei ajoitusta, mahdollisesti rautakautinen tai keskiaikainen

Keskikoordinaatit, ETRS-TM35FIN tasokoordinaatit P: 6775879, I: 357822, Z: 83-85 m mpy

Etäisyystieto: Hattulan Pyhän ristin kirkosta 5 km pohjoisluoteeseen

Kohde löytyi 17.10.2012.

Digitaalinen kuva-aineisto: DG2981:7-11, 14-18

Kartta 6

Vesunnan kartanon peltoaukean pohjoisosasta löytyi koekuopituksessa nykyisen muokkauskerroksen alta kaksi fossiilista peltokerrosta sekä ristikkäisiä auranjälkiä. Maaperä alueella on hienoa hiekkaa tai hietää. Pellon kokoa ei ole määritelty, mutta sen etelä-pohjois –suuntainen halkaisija on yli 34 metriä. Vastaavanlaisia muinaispeltoja tunnetaan mm. Sääksmäen Rapolasta ja Mikkelin Orijärveltä, jossa muinaispeltoja oli peräti viisi. Rapolan ja Orijärven muinaispellot on ajoitettu nuorempaan rautakauteen niistä löytyneiden hiiltyneiden ohranjyvien radiohiiliajoituksilla.

DG2981:16. Ristikkäisiä auranjälkiä koekuopassa 3B. Etelästä. Kuvaaja: Ville Rohiola.

DG2981:16. Ristikkäisiä auranjälkien reunoja korostettu oranssilla.

7.3. Vesunnan kartano 8

Kiinteä muinaisjäännös

Muinaisjäännösrekisterin numero: 1000021283

Muinaisjäännöstyyppi: työ- ja valmistuspaikat

Tyyppin tarkenne: tulisijat

Määrä: 1

Rauhoitusluokka 2

Ajoitus: ajoittamaton

Keskikoordinaatit, ETRS-TM35FIN tasokoordinaatit P: 6775704, I: 357814, Z: 84 m mpy

Etäisyystieto: Hattulan Pyhän ristin kirkosta 4,8 km pohjoisluoteeseen

Kohde löytyi koekuopasta 17.10.2012

Digitaalinen kuva-aineisto: DG2981:19-23

Löydöt: KM 39389, palanutta luuta

Kartta 6

Koekuopasta 7 tuli esille ehjää liesikiveystä noin puolen metrin syvyydestä. Kiveyksestä saatiin talteen kymmenkunta palaneen luun palaa. Tulisija voi olla osa suurempaa asuinpaikkakokonaisuutta. Tulisija oli esillä vain osittain 1 x 0,5 m laajuisessa koekuopassa. Liesikiveystä ei sitä purettu. Sen halkaisija on noin 80-90 cm. Tulisijan eteläpuolelta paljastui tumman nokimaan alue 60 cm syvyydestä. Tulisija sijaitsee Leppäniementien pohjoispuolella parin metrin päässä tiestä. Tulisijan eteläpuolella Leppäniementien reunassa on avokalliota. Tulisijan pohjoispuolella on pieni kalliainen peltosaareke. Alueen maaperä on savista hiesua tai hiettaa.

DG2981:22. Vesihuoltolinjaa koekuopan 7 kohdalta pohjoiseen. Kuvassa Ossi Kupila ja Esa Mikkola. Kuvaaja: Ville Rohiola.

DG2981:23. Vesihuoltolinjan tutkittu vaihtoehto kulki Leppäniementien reunaan törmän alapuolelta kohti kaakkoa. Kuvassa Ossi Kupila ja Esa Mikkola koekuopan 7 kohdalla. Luoteesta. Kuvaaja: Ville Rohiola

DG2981:21. Liesirakenne koekuopassa 7. Koekuoppaa laajennettu pohjoiseen. Etelästä. Kuvaaja: Ville Rohiola.

7.4. Vesunnan kartano 9

Kiinteä muinaisjäännös

Muinaisjäännösrekisterin numero: 1000021284

Muinaisjäännöstyyppi: työ- ja valmistuspaikat

Tyyppin tarkenne: muinaispellot

Määrä: 1

Rauhoitusluokka 2

Ajoitus: ajoittamaton

Keskikoordinaatit, ETRS-TM35FIN tasokoordinaatit P: 6775496, I: 358056, Z: 82,5-84 m mpy

Etäisyystieto: Hattulan Pyhän ristin kirkosta 4,4 km pohjoisluoteeseen

Kohde löytyi 19.10.2012.

Digitaalinen kuva-aineisto: DG2981:12

Kartta 6

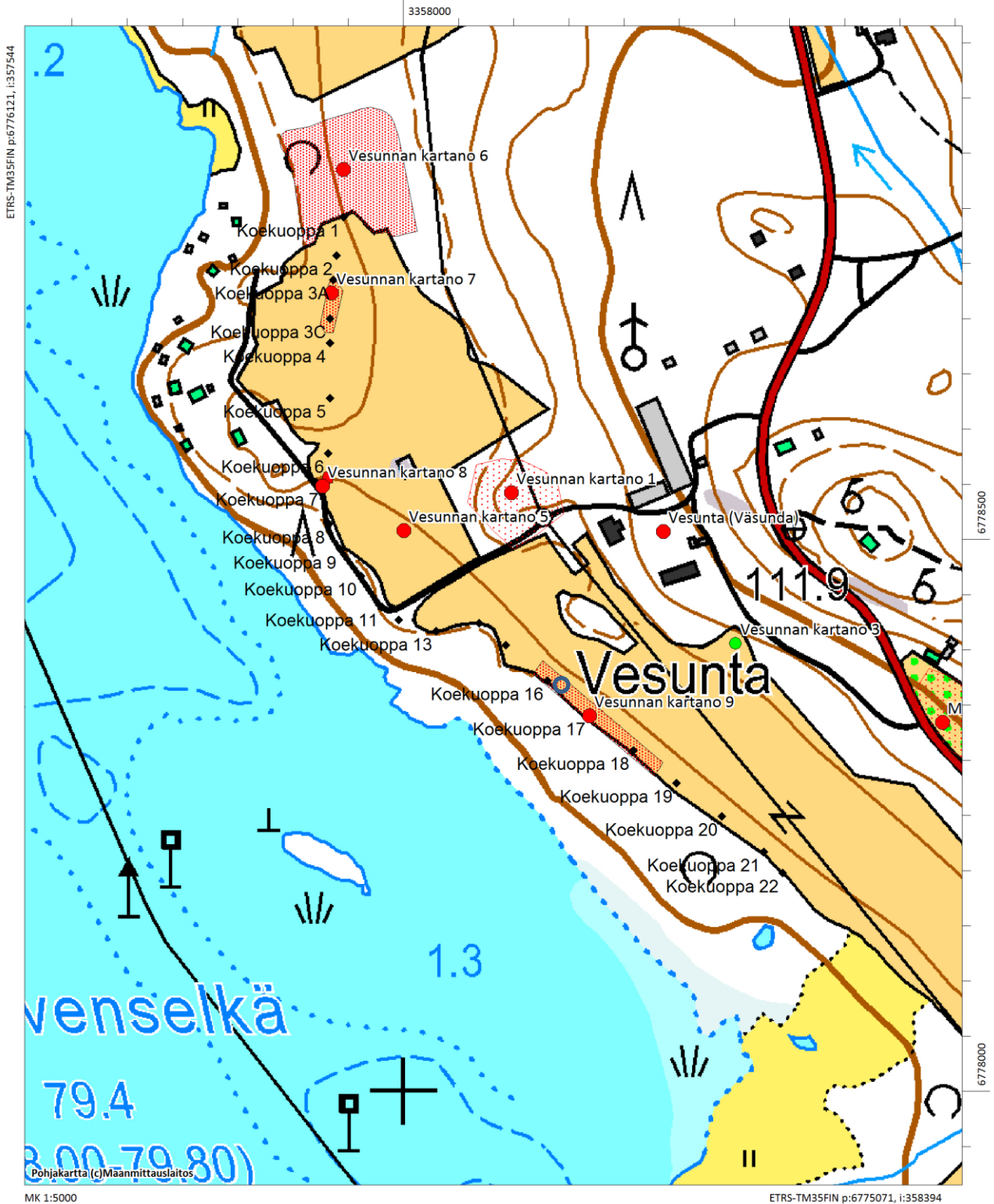
Vesunnan kartanon kohdalla peltoaukean reunassa Vanajaveden vanhan rantatörmän päällä havaittiin koe-kuopituksessa yli 50 cm paksu muokkauskerros ja mahdollisia auranjälkiä koekuoppien profiilissa. Muinaispellon koko ei ole selvillä, mutta sen pituus luoteesta kaakkoon on noin 150 metriä. Muinaispellon läheltä on löydetty aiemmin useita rautakautisia pronssikoruja metallinilmaisimella.

Juhana III:n aikainen kaksikäyrinen KM 39232:2 vuodelta 1591 ja ristiretkiäikainen eläimenpähela KM 39232:1. Eläimenpähela pohjautuu gotlantilaisiin esikuviin, mutta se on yleinen Baltiassa ja Suomessa. Helat ajoittuvat 1000-luvulta 1100-luvulle ja niitä on käytetty lähinnä hihnaheloina esim. valjaissa (Kivikoski 1973, Tafel 103, Abb. 893). Esineiden löytökohta P = 6775522, I = 358024. Molemmat esineet löysi Jussi Nieminen metallinilmaisimella tutkitulta vesihuoltolinjalta läheltä koekuoppaa 16. Kuva Esa Mikkola

Historiallisen ajan metallilöytöjä vesihuoltolinjan pohjoispäästä koekuoppien 2 ja 6 väliseltä alueelta. Kuva Esa Mikkola

Kartta 6. Vesunnan kartanon alueen kohteiden alustavat rajaukset punaisella rasterilla. Eläimenpäähelan ja Juhana III:n aikaisen rahan löytökohta merkitty sinisellä ympyrällä koekuoppien 16 ja 17 välillä.

8. Digitaalikuvaluettelo

Kuvan numero	Aihe	Aiheen paikat	Valmistusaika
DG2981:1	Yleiskuva Leppäniementieltä kohti Mervenselkää. Kuvattu koillisesta.	Hattula, Vesunnan kartano 5	16.10.2012
DG2981:2	Yleiskuva Leppäniementieltä Vesunnan kartanon peltoalueen pohjoisosaan. Kuvattu kaakosta.	Hattula, Vesunnan kartano 5	16.10.2012
DG2981:3	Yleiskuva Leppäniementieltä Vesunnan kartanon peltoalueen pohjoisosasta. Kuvattu etelästä	Hattula, Vesunnan kartano 5	16.10.2012
DG2981:4	Yleiskuva Vesunnan kartanon peltoalueesta kohti Mervenselkää. Kuvattu koillisesta.	Hattula, Vesunnan kartano 8	16.10.2012
DG2981:5	Yleiskuva Vesunnan kartanon peltoalueesta. Kuvattu kaakosta.	Hattula, Vesunnan kartano 8	16.10.2012
DG2981:6	Yleiskuva Vesunnan kartanon peltoalueen pohjoisosasta. Kuvattu etelästä.	Hattula, Vesunnan kartano 7	16.10.2012
DG2981:7	Yleiskuva Vesunnan kartanon peltoalueen pohjoisosasta. Kuvattu etelästä.	Hattula, Vesunnan kartano 7	16.10.2012
DG2981:8	Vesihuoltolinjaa pohjoisesta etelään.	Hattula, Vesunnan kartano 7	16.10.2012
DG2981:9	Vesihuoltolinjaa pohjoisesta etelään.	Hattula, Vesunnan kartano 7	16.10.2012
DG2981:10	Vesihuoltolinjaa etelästä pohjoiseen.	Hattula, Vesunnan kartano 7	16.10.2012
DG2981:11	Vesunnan kartanon peltoaukean eteläosaa Leppäniementieltä katsottuna. Kuvattu luoteesta.	Hattula, Vesunnan kartano 7	18.10.2012
DG2981:12	Vesunnan kartanon peltoaukean eteläosaa Leppäniementieltä katsottuna. Kuvattu luoteesta.	Hattula, Vesunnan kartano 9	18.10.2012
DG2981:13	Vesunnan kartanon peltoaukean eteläosaa Leppäniementieltä katsottuna. Kuvattu koillisesta.	Hattula, Vesunnan kartano	18.10.2012
DG2981:14	Ristikkäisiä auranjälkiä koekuopassa 3B. Kuvattu etelästä.	Hattula, Vesunnan kartano 7	18.10.2012
DG2981:15	Ristikkäisiä auranjälkiä koekuopassa 3B. Kuvattu idästä.	Hattula, Vesunnan kartano 7	18.10.2012
DG2981:16	Ristikkäisiä auranjälkiä koekuopassa 3B. Kuvattu etelästä.	Hattula, Vesunnan kartano 7	18.10.2012
DG2981:17	Muinaispeltokerrosta koekuopassa 3C. Kuvattu etelästä.	Hattula, Vesunnan kartano 7	18.10.2012
DG2981:18	Muinaispeltokerrosta koekuopassa 3C. Kuvattu idästä.	Hattula, Vesunnan kartano 7	18.10.2012
DG2981:19	Koekuoppa 7. Kuvattu idästä.	Hattula, Vesunnan kartano 8	17.10.2012
DG2981:20	Liesirakenne koekuopassa 7. Etelästä.	Hattula, Vesunnan kartano 8	17.10.2012
DG2981:21	Liesirakenne koekuopassa 7. Laajennettu pohjoiseen. Etelästä.	Hattula, Vesunnan kartano 8	17.10.2012
DG2981:22	Työkuva metallinilmaisimen käytöstä koekuopan 7 kohdalla. Etelästä.	Hattula, Vesunnan kartano 8	16.10.2012

Kuvaajana kaikissa Ville Rohiola

9. Lähteet

Painetut lähteet ja kirjallisuus

Anttila, Veikko 1967: Järvenlaskuyhtiöt Suomessa – kansatieteellinen tutkimus. Kansatieteen arkisto 19. SMY, Helsinki

Kivikoski, Ella 1973: *Die Eisenzeit Finnlands*. Bildwerk und Text. Neuausgabe. Finnische Altertumsgesellschaft, Helsinki, Weilin&Göös.

Painamattomat lähteet:

tarkastus- ja inventointikertomukset vuosilta 1939, 1967, 1985 ja 1999 Museoviraston arkistossa